

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 6
Junij 1926

:: Upravišтво in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

Sreča kmečke hiše.

Splošno znanstvo: Kemija v modernem kmetijstvu (Fr. Magajna).

Živinoreja in živinozdravništvo: Izstop nožnice (Dr. Ravnik Anton).

Mlekarstvo: Napihovanje sira (A. Pevc).

Sadjarstvo: Negovanje novih breskvinih nasadov (Dr. Vallig). — Dajmo mladim breskvam dušika! (P. Vallig). Košdravost na breskvah. Hrošči so se pojavili.

Vinogradništvo in kletarstvo: Grozdni črv (P. Vallig). Osmojene trtè. Bledica (Just Ušaj).

Poljedelstvo in vrtnarstvo: Spravljanje trave ob dežju (Inž. Pegan). Škropite krompir z bordoško mešanico! P.

Splošno gospodarstvo: Oranje s trakstornjem v Vipavski dolini (Inž. Pegan).

Čebelarstvo: Kaj je z novim čebelarškim zakonom? (Dr. L.). Pred travniško in kostonjevo pašo (Dr. J. L.).

Zadružništvo: Za veljavo (D. Doktorič). Novoustanovljene zadrugè.

Tržni pregled.

Vprašanja in odgovori: 25. Kako odstranimo napihovanje sira? 26. Ali pomažga proti plesnobi krompirja škropljenje z modro galico? 27. 1. Kje lahko kupim čebelarške potrebščine? 2. Kake so cene teh potrebščin? 3. Kje lahko dobim čebelne roje?

Gospodarski koledar: Kmètovalec v juniju.

Listnica uredništva: Da omogočimo redno izhajanje lista, prosimo vse sotrudnike, da nam pošljejo svoje prispevke do 20. vsakega meseca.

Zadrugè!

Vse potrebne tiskovine dobite pri »Zadružni zvezi« v Gorici.

Mlekarne!

Vse potrebne knjige dobite že kolekovane pri Zadružni zvezi v Gorici, Corso Verdi 37. Istotam dobite najceneje tudi vse mlekarške potrebščine.

Cena oglasom.

Stran	1 štev.	6 štev.	celo leto
1	100 L	350 L	500 L
$\frac{1}{2}$	60 "	200 "	300 "
$\frac{1}{4}$	40 "	120 "	180 "
$\frac{1}{8}$	25 "	65 "	100 "

Kdor želi lanski letnik »Gospodarskega lista«, ga lahko naroči pri upravi. Cena vseh 12 števil, ki bo lepo vezana je samo 15 lir.

Širite

Gospodarski list!

Ottocaro Resch

Gorica -- Via Cesare Lombroso 5

POPRAVLJA vsakovrstne
pneumatike, solidno delo,
nizke cene.

Prodaja bencin in olje.

ČEVLJI IZ GUMIJA za
telovadce in dom.

T PRISTNI TROPINOVEC ?

Dobite ga vedno v Dornbergu
pri „Zadružni žganjekuhi“

RESTAVRACIJA S PRENOČIŠČEM

„Alla Transalpina“

nasproti državnemu kolodvoru

Pristno domače vipavsko in briško
vino, izboren kraški teran, domača
kuhinja, vedno gorka jedila. —
Velik vrt.

Priporoča se

IVAN GRUSOVIN

Za novoporočence

Skladišče tkanin

Corso Verdi številka 1

Volneno blago, bombaževine, tkanine,
odeje, tržli, (dvonitnik) volneno blago
za moške in ženske.

**Ugodna prilika
za nabavo. ☞**

Arturo de Rossi - Gorica

Telefon 276

**Ugodna prilika
za nabavo. ☞**

Podružnica:

Via Carducci (Gospodsk ul.) 11

Izdelano perilo za moške in ženske,
laneno platno in bombažasto, popolne
bale, preproge iz baržuna, linolej. —

Vse blago je po nizkih cenah.

Restavracija

pri

„Treh kronah“

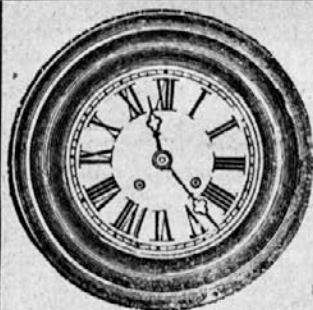
GORICA VIA CARDUCCI 12

Domača kuhinja. Toči
pristno brisko, vipavsko
vino in specialiteto
„kraški teran“. Pre-
nočišča za potnike. —
Priporoča se občinstvu
za obilen obisk
Anton Malnič.

Naš zobozdravnik
specialist za bolezni v ustih in na zobeh

M. U. dr. LOJZ KRAIGHER

z nemškim zobozdravniškim izpitom za
zobozdravniška in zobotehniška dela
v GORICI, na Travniku št. 20, I. nad.

Edini zastopnik
za Goriško za
stolpne ure prvo-
vrstnih nemških
tovarn najnovej-
šega in najfinej-
šega sistema (se
navijajo same).

JAKOB ŠULIGOJ
URAR IN ZLATAR

GORICA - Via Carducci 19 (Gospodarska ulica)

Zaloga najboljših švicar-
skih ur „UNION“ in „ALPINA“.

Največja zaloga vseh dru-
gih ur z jamstvom 2 leti
časa po najnižjih cenah.

Tvrdba

VINOGRARIA

v Gorici Piazza Vittoria

(Travnik) št. 4

prodaja Quassia-trske naj-
boljše in najcenejše sred-
stvo za pokončavanje li-
stnih uši na breskvah, svin-
čeni arzenijati, najboljšo
sredstvo za zatiranje groz-
dnih in sadnih moljev,
trakce iz lastike za ce-
pljenje trt, cepilne nože
znamke „Kunde“, razna
semena, orodje in panje
za čebelarje ter druge po-
trebščine za sadjarje, vrt-
narje, vinogradnike, živi-
norejce in kletarje :::::

Posebnost: mali in veliki posnema-
niki za mleko, dunajske škroplilnice
za trte, s pumpo od zunaj

Blago zajamčeno dobre kakovosti
Cene konkurenčne

Lastnik

JUST UŠAJ

enotehnik in agronom

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

špecialist za ustne in zobne bolezni

ordinira v GORICI na Travniku 5/II.
od 9. do 12. in od 3. do 5.

Kupujte domače vino!

Najpristnejše dobite vedno pri
'Vinarski Zvezi' v Gorici

Via Formica št. 1 ob Kornu.

- Podpirajte lastnega kmetovalca. -

Naša zavarovalnica proti požaru

„L'UNION„

Ravnik Avgust - Gorica

Via Barzellini šte. 2 I. nadstropje.

TEOD. HRIBAR

Gorica - Corso Verdi št. 32

Vedno bogato založena manufakturna trgovina. Sukno za moške in ženske obleke, preproge, zavese, voščeno platno, linolej in dr. iz italijanskih, prvovrstnih čeških in francoskih tovarn. Neveste! Tu dobite vse potrebno po ugodnih cenah! Jamči se za solidno blago - Postrežba točna! Cene izven vsake konkurence!

ALOJZIJ BONNES

AVTORIZIRAN ELEKTROTEHNIK

GORICA - VIA CARDUCCI 1
(nasproti Montove hiše)

Instalacija vodovodov in plinovitih naprav itd.
Bogata zaloga raznovrstnega električnega materiala.

ZLATI JELEN

HOTEL in RESTAVRACIJA

shajališče deželanov s prenočiščem in najboljšo domačo kuhinjo. — Pristna briška in vipavska vina. Kraški teran. Solidna postrežba. Se toplo priporoča slavnemu občinstvu. **Alojzij Vida.**

Trgovina

manufakturnega blaga in izdelanih oblek

Andrej Mavrič

Gorica - Via Carducci šte. 3 - Gorica

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto V. Štev. 6
Junij 1926

:: Upraviništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Sreča kmečke hiše.

Motto:

Razlika med odvetnikom in zdrav-
nikom je sledeča:

Zdravnik klijenta najprej sleče,
potem posluša, odvetnik pa ga naj-
prej posluša in potem sleče.

Sreča je v oni kmečki hiši doma, kjer
je doma zdravje in medsebojno sporaz-
umljenje. Kjer je doma bolezen in pre-
pir, tam ni sreče in ne zadovoljnosti,
tam je nesreča in pekel. To vedo po-
sebeno oni, ki so vse to poskusili.

Pisali smo že na tem mestu, da je v
naših kmetijskih vaseh vedno manj zdra-
vih ljudi, vedno manj takih, kot so bili
nekdaj, ko so kljubovali vsem ujmam
in naporom. Jetika je redna obiskovalka
marsikaterih kmetijskih hiš, malokrvnost
in slične bolezni so vedno bolj pogoste
tudi v naših hribovskih vaseh.

Rekli smo na tem mestu, da je vzrok
mnogim boleznim v naših vaseh pred-
vsem spremenjena hrana in obleka, na-
vadno pa tudi zaduhli prostori, kjer
naši ljudje bivajo.

Še enkrat bi morali na tem mestu peti
hvalo hrani, ki so jo uživali naši očetje
in pradedje, še enkrat bi morali očrtni
stremljenje — predvsem pri naši mla-
dini — po lažjih gospodarskih oblačilih. In
zopet bi morali pozvati naše ljudi, da
pustijo zraku in solncu prost dohod v
svoja bivališča.

Kdor zahaja k zdravniku ali h komur
zdravnik prihaja, tam ni blagostanja,
tam leze gospodarstvo dol, revščina se
naseli v hišo.

* * *

Nič manj nesrečen pa ni oni, ki se
vedno tožari. Noč in dan tuhta, kako
bi svojega protivnika čim globokeje
potunkal, kako mu bi prizadel čim več
škod. Črv jeze mu razjeda srce in dušo,
nemirno spi, nikdar nima pravega miru.
In to večkrat za prazen nič, mnogokrat
niti za toliko zemlje ne, kjer bi zrastle
za kravji gobec sena. Največkrat tudi
noče sprejeti sprave, temveč svojega
protivnika spravi od hiše z besedami:
Ti bo že odvetnik povedal. Marsikdo ni
zemlje obdelal in ne trt poskropil o pra-
vem času samo zato, ker je imel razpra-
vo, ali ker je moral iti v mesto k od-
vetniku.

Kdor lazi mnogo okoli odvetnikov, ne
more delati. Znano je sicer, da so od-
vetniki že marsikoga slekli, to se pravi,
pobrali mu vse premoženje samo za
pravdne stroške, a marsikateri se je tudi
sam slekel, ker se drugače ni briga za
svoje gospodarstvo, temveč je le gledal,
kako bo protivniku škodil.

Mi Slovenci smo sicer brihten narod,
a znani smo po svetu tudi po ti »čed-
nosti«, da se radi prepiramo in da smo
zelo veljavni. Hočemo da naša obvelja,
pa naj se magari svet podere. Zastopati
svoje mnenje z vso silo na pravem me-
stu je lepa čednost, a vsaka stvar imej
svoje meje, predvsem pa imej svoje

meje škodoželjnost, ki žene marsikoga v pravdarstvo.

* * *

Kaj torej? Čuvajmo se zdravnika in odvetnika, pazimo na zdravje naše in na-

ših otrok, ustvarimo si zdravo bivališče in okolico. Zdravo pa naj ne bo samo naše telo, temveč tudi naše srce, vsled česar se čuvajmo predvsem nepotrebnih prepirov in pravn.

Splošno znanstvo

Kemija v modernem kmetiistvu.

Po naukih profesorja H. F. Buttona napisal F. Magajna.

(Nadaljevanje.)

Fosfor. — Prvina fosfor je vse drugačna od kalcija. Slednji je lahka kovina, fosfor je pa podoben vosku in njegovi oksidi so kisli in ne lužnati kakor pri kalciju. Fosfor se tako zelo rad spoji s kisikom (vname), da se v toplem zraku vžge sam od sebe, v mrzlem zraku se pa kadi. Iz tega razloga ga morajo hraniti vedno v vodi. Kadar gori, napravljaja gost, bel dim, ki je seveda oksid. Kemik pravi fosforjevemu dimu »fosforov pentoksid« in ga označuje s formulo P_2O_5 . Ako ta dim vjamemo v vodo, se v njej raztopi in iz vode in tega dima nastane potem prava fosforna kislina, katere formula je H_3PO_4 . Fosforna kislina v tej obliki bi vsako rastlino takoj umorila, zato moramo iz nje napraviti sol in to storimo seveda s tem, da jo združimo s kako lužnino. Najnavadnejša taka lužnina je kalcij. Fosforna kislina, ki jo najdemo v prsti naše njive, je skoro vselej spojena s kalcijem, s katerim napravljaja spojino kalcijev fosfat ali apneni fosfat. V mnogih krajih na svetu se nahajajo celi skladi fosforne apnenca in v prav taki obliki najdemo fosforovoapneno spojino v naših in živalskih kosteh, namreč tri deli apna ali kalcijevega oksida pridejo na vsak del suhe fosforne kisline.

Kadar je fosforna kislina spojena s tremi deli apna, ji pravimo »trikalcijev fosfat«. V tej obliki je fosforna kislina neraztopljiva in zato je rastline ne mo-

rejo porabiti, samo ajda je v stanu malce dobiti iz nje. Zdaj pa pride kemik na pomoč in tako obdeluje trikalcijev fosfat, da postane fosforna kislina v njem raztopljiva. Kar nam kemik da, poznamo pod imenom kisli fosfat ali superfosfat. Kemik namreč zmeša trikalcijev fosfat z enako težo močne žveplene kisline (H_2SO_4) in to mešanico pusti toliko časa pri miru (več dni), da kemična akcija (delovanje) v njej poteka. Zdaj imamo tukaj dve kislini in samo eno lužnino. Žveplena kislina je močnejša in se zato spoji skoro z vsem apnom in napravi spojino gips, ki je — kar tudi že vemo — neraztopljiva. Fosforna kislina, ki je ostala v ozadju, se združi z enim delom apna (prej je bila s tremi) in v tej obliki je raztopljiva in rastlinam dosežna. Še malo fosfata preostane, v katerem sta dva dela kalcija in zato mu pravimo dikalcijev ali dvoapneni fosfat. Ta fosfat v vodi ni raztopen, rastlinski soki, ki jih izločajo korenine rastlin, pa ga zamorejo raztopiti. Tako imamo tri oblike fosfata: v prvi so trije, v drugi dva in v tretji en del apna na vsak del fosforne kisline.

Apneni sulfat ali gips ni škodljiv v kislem fosfatu in če ga posipamo po hlevskem gnoju, je celo koristen, kajti v tem se spremeni v apnenec in v amonijakov sulfat in tako obdrži v sebi dragoceni dušik, ki bi drugače izpuhtel v zrak.

Tista prst v kateri je malo apna, je navadno tudi uboga na fosforni kislini, ker v taki prsti je fosfor združen z železom, ali aluminijem. Te vrste fosfati pa niso posebne koristi za rastline. Prst,

sebej obilo pognojiti s hlevskim gnojem. S takim postopanjem dosežemo mnogo večje uspehe kot pa samo s hlevski ima malo apna, je navadno kislá. Ako jo hočemo izboljšati, ji damo najprej primerno količino raztopljivega kislega fosfata in potem še raje obilno mero apna. Ker pa taka prst potrebuje tudi mnogo organskih snovi, jo moramo poskim gnojem, ker traja izboljšanje več let.

Fosforno kislino dobivamo tudi iz suhih rib, živalskih kosti in drugačnih ostankov živalskih trupel. Poleg fosforne kisline imajo ta gnojila tudi nekaj odstotkov dušika.

Thomasovo žlindro dobivamo iz železnih topilnic. Tekom topljenja se spoji fosfor, ki je obsežen v železni rudi s pridanim apnom v žlindro, ki splava na površino raztopljenega železa. Ta omet ali žlindro zmeljejo v fin prah in jo prodajajo za fosforno gnojilo. Mnogožina fosforne kisline je okoli sedemnajst odstotkov, včasih več, včasih manj. Rastlinam ni tako hitro dosežna, kakor pri superfosfati, zato pa učinkuje dlje časa. Pri Thomasovi žlindri je dobro tudi to, da vsebuje okoli 50% apna.

Fosfati, ki so že v zemlji, postanejo hitrejši raztopni, če je v njej zadostna množina organskih ostankov. Skoro gotovo je, da bakterije, ki trgajo organske ostanke v njihove prvine, delujejo tudi na fosfate in jih nekako prisilijo, da se združijo s humusom. (Humus je črna prst, zelo bogata na rastlinskih ostankih).

Nedavno so kmetijski strokovnjaki odkrili, da na žveplo, ki je zmešano s prstjo, delujejo bakterije in povzročijo, da se izpreminja v žvepleni oksid in končno v žvepleno kislino. Ta kislina pa topi kameniti fosfat, oziroma ga napravlja raztopnega. Eksperimentirali so tako, da so na kup komposta nametali fosfatnega kamenja in žvepla. Posledica je bila, da je po preteku gotovega časa postal kompost bogat na fosforni kislini, kar so dokazali eksperimenti v kemičnem laboratoriju in praktični eksperimenti na preizkuševališčih. Za kmete,

ki so bili v stanu nagromaditi kupe komposta, je bilo to odkritje velike važnosti.

V nekem važnem oziru se fosfor razlikuje od kalija. Namreč fosforne zaloge v zemlji so majhne in izčrpane. S sto letinami bi zemljo povsem izčrpali, če bi ji ne dajali fosforja, tudi če bi gnojili z vsemi ostalimi gnojili. Če gnojimo redno s hlevskim gnojem, dajemo zemlji tudi fosforja, ampak, če bi bilo fosforja v hlevskem gnoju manj — bogzna koliko ga itak ni — bi bile naše kmetije že davno izmolzene. Naša korist bo navzlic hlevskemu gnoju, če bomo dajali zemlji fosforja v obliki umetnih gnojil (Thomasove žlindre ali superfosfatov). Potem se nam bo izplačalo, če bomo težke ilovnate in kisle zemlje poptrosili od časa do časa z apnom. S tem bomo preprečili fosforju spojitev z aluminijem in železom.

Kalij. — Kalij potrebujejo vse rastline, toda v zemlji je večinoma spojen v zelo komplicirane in neraztopne silikate. Zopet imamo pred seboj potrebo dati rastlinam kalija v takih spojinah, v katerih je raztopen. Vrednost gnojila pa ne odvisi samo od tega, kakšno hrano daje rastlinam, temveč tudi od tega, kaj pusti v zemlji, ko je hrana pošla. Ako bi mogli dati rastlinam kalijevega nitrata (KNO_3), bi ga rastline vsega porabile, ne ostalo bi ničesar, ampak gnojilo v tej obliki je tako drago, da si tega ne moremo še privoščiti. Poslužujemo se zategadelj kalijeve soli, ali pa kajnita. Kalijeva sol ali kalijev klorid je bogatejši na kaliju, nego kajnit. Kalijeva sol je zelo podobna navadni kuhinjski soli in kakor vidimo na formuli KCl , je sestavljena iz kalija in klora, kuhinjska sol je pa sestavljena iz natrija, ki je zelo podoben kaliju in tudi klora. Obedve soli sta slanega okusa in kristalizirata v oblikah kock.

Obe kalijevi gnojili — kalijeva sol in kajnit — imata skupno slabo stran, ki obstaja v tem, da izčrpa v prsti zalogo apna. Kalijeva sol je sestavljena iz kalija in klora. Kalij porabijo rastline, preostali klor se pa združi z apnom v novo, zelo raztopno spojino kalcijev klorid Ca

Cl₂, ki jo potem deževnica izpere kmalu iz prsti v nižje plasti. Enake lastnosti ima tudi kajnit, ki ima kalij istotako v obliki klorida K Cl, kot kalijevega sol.

Razen omenjenih dveh gnojil imamo še visokoprocenčno kalijevo sol, ki ima 48—54% kalija v obliki kalijevega sulfata. Kalijev sulfat je pa sestavljen iz kalija in žveplene oksida ali žveplene kisline. Kalij zopet porabijo rastline, žveplena kislina se pa spoji, kakor v slučaju amonijakovega sulfata, z apnom v neraztopno spojino gips. V enem ali drugem slučaju torej zmanjša gnojenje s kalijem količino apna v prsti in če je slednja kislja, postane zato nerodovitna,

navzlic rednemu gnojenju. Zategadelj je dobro, da gnojimo tudi z apnenim prahom tiste njive, ki jih redoma posipamo s kajnitom, ali kalijevo soljo. Slišal sem večkrat kmete tožiti, da pustijo umetna gnojila zemljo manj rodovitno, ko so izgubila svoj učinek, kakor je bila prej. Jasno je, da so umetna gnojila napravila zemljo manj apneno, iz tega vzroka kislejšo in zato manj rodovitno. Z umetnim dodanjem apna se pa da temu odpomoči. Lesni pepel, ki je tudi kalijevo gnojilo, dasi je kalija v njem le malo, ne odjemlje zemlji apna iz enostavnega vzroka, ker je sam sestavljen iz petdesetih odstotkov apna.

Živinoreja in živinozdravništvo

Izstop nožnice.

Nožnični izstop se opaža največ pri kravah in svinjah, redkeje pri ovcah in kozah in zelo redkokdaj pri kobilah.

Največkrat nastopa te vrste izstop pri visoko nosečih živalih, vendar tudi pri onih, ki niso noseče; pojavi se istotako po porodu.

Iz sramnice štrli okroglasta, rožnato-rdeča stvar, velika kot pest ali celo glava; to ni nič drugega kot zadnji del nožnice, ki se je izbočil (zavihnil) na ven.

Razločujemo dvojni izstop nožnice in sicer *nepopolni in popolni*. Nepopolni je nazvan oni, ki se vidi le pri ležeči živali. Če traja izstop še potem, ko se je žival že vzdignila, tedaj imamo opraviti s popolnim izstopom. V tem slučaju se ga odpravi le umetnim potom, kajti njegov obseg je navadno enak onemu moške glave.

Pri izstopu nožnice tvori sluznica zunanje površje, ki je močno rdeče, mesto ma tudi ranjeno in onesnaženo z blatom in delci stelje. Na živali vendar ne opazimo še nikakih bolezenskih znakov. Prebavljanje, dihanje in krvni obtok sta normalna, le blato in scalnica se izločata večkrat in v mali množini. Na vsak naj-

manjši dotik pa se žival napenja. Poslednji znak pride pri stoječi kravi do izraza s skrivljenjem hrbta.

Vzroki, vsled katerih nastane nožnični izstop so različni.

Nagnjenje ga često povzročuje. (Preveč rahla zveza med nožnico in njeno okolico). Nič manj odločilno ne vpliva na izstop prenizko stanje, oziroma ležanje zadnjega dela telesa. Dalje pride v poštev vedno bolj naraščajoči pritisk drobovja proti koncu brejosti. Kot posebno odločujoč činitelj se smatrajo preveč hudi telesni napor živali.

Nožnični izstop se lahko spozna. Prisotnost oteklin v nožnici (ki so bolj trde) ter izstop scalnega mehurja, bi utegnili otežkočiti diagnozo.

Koliko izgubi na vrednosti žival z nožničnim izstopom?

Nepopolni izstop je velikega pomena navadno samo pri plemenski živali, kajti to stanje se ponavlja skoro pri vsaki nosečnosti in slabo upliva tudi na prehrano ter mlečnost živali. Vsled ran na izstopivšem organu utegne žival celo poginiti radi nevarnega vnetja. V redkih slučajih nastopi pri kobilah vsled hudega na-

penjanja pretrg nožnice z izstopom črevesa in scalnega mehurja, kar se zelo težko zdravi. Pri kozah in svinjah se pojavi v sličnih slučajih izstop materice.

Popolni izstop je vedno nevaren pojav, posebno pri nosnih živalih, ker ovira često normalni porod. Žival tudi zgubi na porabni vrednosti. Še bolj neugodno kot pri govedu, se presoja izstop pri svinji, ker se slednji ne more dosti pomagati.

Kako je treba ravnati z izstopom?

Nepopolni izstop nožnice ne dela nikakih preglavic, ker sam izgine, kadar žival vstane. V gotovih slučajih napravi živinozdravnik par šivov na sramnici, da se izstop ne ponovi.

Živali z izstopom nožnice morajo stati z zadnjim delom telesa višje, posebno v drugi polovici brejosti. Zadnje tedne pred porodom se jih mora večkrat krmiti, toda po malem.

Popolni izstop sam ne izgine, temveč ga je treba umetnim potom odpraviti. Žival mora stati pri tem opravi. Najprej je treba očistiti izstopivše dele, sramnico, nje okolico ter rep. Nato

sledi razkuževanje nožnične sluznice s kreolino, lizolom ali kakim drugim razredčenim (1%) razkužilom. Razkuževanju sledi izpiranje ($\frac{1}{2}$ ure) izstopa z gorko 2 % -no galunovo raztopino. Na ta način se obseg nožnice zelo zmanjša. Previdno in počasi se začne nato spravljanje nožnice v navadno lego. Nožnico se ovije z rjuho, namočeno v galunovi raztopini in z obema rokama se jo stalno in enakomerno tlači v smeri naprej in in navzgor. Kadar se spravi nožnico v notranjost, je na mestu izpiranje nožnice z gorko (30° C) galunovo ali taninovo raztopino v svrhu vzravnavanja sten nožnice in zmanjšanja pritiska.

Včasih se to delo ne posreči vsled premočnega napenjanja. Da se pride temu v okon, se mora pritiskati z roko na hrbet; dobro je tudi, da se žival malo sprehodi. Če vse to nič ne pomaga, tedaj se mora žival omamiti z alkoholom (razredčenim) v veliki množini. Kot pri nepopolnem izstopu, mora žival stati višje z zadnjimi nogami. Vendar izstop se utegne povrniti; tedaj je neobhodno potrebno napraviti šive, kar je delo živinozdravnika.

Dr. A. Ravnik.

Mlekarstvo

A. Pevc:

Napihovanje sira.

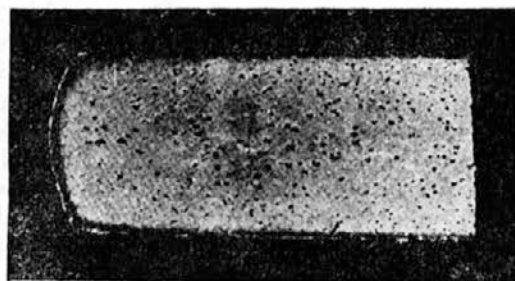
Napihovanje je zelo pogosta napaka emendolskega in drugih po švicarskem načinu delanih sirov. Sir je napihnjen, kadar se njegova oblika izredno dvigne in v testu nastanejo mnogobrojne (preštevilne) luknje, bobove do jajčje velikosti ali celo večje. Navadno so okrogle, pogosto pa podolgovate ali drugače zveržene oblike. Časih nastane votlina le pod sirno skorjo, ki se napihne, toda vpade takoj, če jo z nožem ali debelejšo iglo predremo. Trdi siri se često tako napihnejo, da je njih oblika skoraj krogli podobna; mehki sirčki pa postanejo

nejo še enkrat višji kot normalno, in potem sami vpadejo, segnijo, ali se razlezejo. Pri trdih spoznamo napihovanje, ako potolčemo s prstom po njih: čuti se votlo bobnenje, zamolkel glas, ki ga zdrav sir nima.

Sir se prične napihovati največkrat v prvih dneh po izdelavi, navadno po končanem oblikovanju ali stiskanju, ob pričetku soljenja. Pogosto nastopi napihovanje že v stiskalnici s tako močjo, da uniči učinek pritiska s takim protipritiskom na stiskalnico, da jo poškoduje in ga moramo vsled tega vzeti iz stiskalnice. Lahko pa nastopi tudi šele kasneje, ko so siri že 14 dni ali tri tedne

stari, v solilni ali kipelni kleti. Pri tem zakasnelem napihovanju nastopajo povsem drugačne glivice kot pri takojšnjem napihovanju in sicer maslenokislinske (ter propionovokislinske) glivice, ki pretvorijo mlečnokislno apno v maslenokislno apno, medtem ko pri takojšnjem delajo predvsem glivice nesnage (koli in aerogenes bakteriji). Zakasnelo napihovanje je često smatrati za premočno kipenje, ki se je le vsled nezadostne pazljivosti sirarja spremenilo v napihovanje.

Napihnjeni siri izgubijo na vrednosti vsled slabše kakovosti. Njih okus je navadno neprijetno sladkast, zopern in

Napihnjeni siri. — a) Napihnjenje v stiskalnici.

gniloben in ga spremlja poseben smrad kot posledica plinov, vsled katerih se je sir napihnil. Okus ni vselej enak, ampak zavisi od krme, ki je bila posredni vzrok napihovanja. Močno krmljenje z ogrščicami podeli siru sladkast, žaltavogrenkoben okus; močno krmljenje z deteljo pa žaltav okus in vonj, ki postane med napredujočim zorenjem vedno bolj zopern. Pri krmljenju z zeljem nastopi gniloben okus.

Testo napihnjenih sirov postane pogostoma prav trdo, usnjasto in brezokusno. Luknje ali očesa dobijo stekleno svetlikanje. Skorja je vselej zelo trda in debela. Tako pri trdih kot pri mehkih sirihi testo često gni ali se gnilobi podobno pretvarja. Pri tej pretvorbi sirnih snovi nastane znaten smrad po amoniaku, ki ga čutimo kakor hitro stopimo v klet, v kateri je večja množina napihnjenega sira.

Vnanje vzroke napihovanja je iskati v slabem mleku, ki izvira iz bolnega vimenja, pokvarjene krme in okužene vode, ter v nesnagi sirarne, v slabem sirišču, predebelem, prenizko dogretem in premehkem drobljencu itd. Mleko krav, ki imajo vnetje vimenja in mlezva povzročata napihovanje vedno. Krma, n. pr. mokra ali stara detelja, grašica in grah povzročajo napihovanje v stiskalnici z nebrojem majhnih luknjic; zelje, pesino listje osobito ovenelo, povzroča močno napihovanje z velikimi luknjami. Odpadki, v katerih se nahajajo napihovanje glivice, okužijo zrak v hlevu in s tem mleko, ali pa zaidejo glivice v mleko naravnost iz odpadkov. Vsled tega je dostikrat nesnažna stelja vzrok napihovanja, ker prenese glivice iz odpadkov na vime in od tu v mleko. Emendolski sir je

b) Lahno napihnjenje v stiskalnici, združeno z naknadnim »zakasnelim napihovanjem«.

napihovanju zelo podvržen; zato je pri njem prvi pogoj uspele izdelave snažno dobljeno mleko snažnih krav v snažnem hlevu, ki se mora v mlekarni dobro precediti, da ne pride nikaka sled kravjih odpadkov v sirni kotel in sir. Zato se postopa v švicarskih sirarnah v tem oziru zelo strogo in kot glavna zahteva je, da mora biti sirar o vsaki spremembi krmljenja od vsakega člena pravočasno obveščen.

Tudi pokvarjene oljne tropine in slaba pitna voda ter polti trava, ki se je na kupu segrela, povzročajo napihavalno mleko. Enako hitra sprememba v krmljenju, posebno prehod iz suhe krme na zeleno; tedaj živina rada dobi drisko. V pregorkem hlevu se glivice zelo bujno razvijajo, zato je mleko iz takih hlevov često napihavalno; tudi živina je manj zdrava. Gnojenje v času, ko je trava v bujni rasti, je lahko vzrok te napake, bodisi če gnojimo z gnojnico, bodisi s superfosfati; gnojiti se sme le v času ko narava (vegetacija) po-

čiva. Pri zgodnji spomladanski paši, ko je trava še zelo mlada, ter pri paši na močvirnih travnikih je kipenje praviloma zelo burno in napihovalno. Tudi plesniv nastilj more povzročiti napihovanje sira. Živali, ki trpijo na kroničnih neredih v prebavilih, vedno izločujejo odpadke, v katerih je najti zelo veliko napihovalnih glivic; zato jih moramo čimprej odstraniti iz hleva, če se pečamo s sirarstvom. Tudi naravno sirišče povzroča dostikrat napihovanje, sirilni prašek ali tablete pa le izjemoma.

Neposredne povzročiteljice napihovanja so glivice, ki pretvarjajo mlečni sladkor ali mlečnokislno apno. Ako se kipenje mlečnega sladkorja izvrši z veliko nažglico in silo, se tvorijo razni plini, predvsem ogljikova kislina, vodik ali celo gorljivi plini in sir se napihne. Ako se mlečnokislno apno prehitro in s silo pretvori vsled prisotnosti škodljivih ali vsled premočnega razvoja koristnih, luknjičanje povzročajočih glivic, se tvori preveč ogljikove kisline in sir se napihne. Tako n. pr. morejo propionovokislinske glivice pri emendolskem siru biti vzrok napihovanja, dasiravno so glavne povzročiteljice pravilnega luknjičanja. Vendar bolj nevaren, kakor ogljikova kislina je vodik, ki ga morejo tvoriti tako maslenokislinske glivice iz mlečnokislega apna (zaznalo napihovanje) kakor koli in aerogenes-glivice iz mlečnega sladkorja; ogljikova kislina se v veliki meri absorбира od vode v siru, vodik pa vsikdar le razganja. Vse glivice se najboljše razvijajo, če je ostalo v siru veliko sirotke, bodisi da je mora biti bodisi vsled nepravilnega izdelovanja in ako je toplota v kleti previsoka. Vsled tega so važni za vse sire, osobito pa za emendolske, sledeči predpogoji:

1. da je sirni drobljenec v celoti enakomerno zdrobljen v kolikor mogoče enako velika zrna in je vsled tega sirotka v vsem hlebu enakomerno razdeljena;

2. da se drobljenec v časih, ko rado nastopi napihovanje, kakor pri prehodu iz suhe krme na zeleno itd. višje do greva, bolj osuši in tem potom odstrani kar največ sirotke, in

3. da se ohrani v drobljencu enako-

merna toplota s tem, da denemo vso za en sir potrebno maso v celi keni naenkrat v tvorilo (obod) in da skrbimo za enakomerno toploto v siru z dobrimi kletmi itd.

Napihovanje sira moremo znatno omejiti z vsaditvijo mlečnokislinskih glivic, na enak način kot pri izdelovanju masla, in sicer kot nasad v kislem mleku ali v sirotkinem kislu.

Po Holandskem dodajo z istim namenom 40—50 g (kvečjemu 100 g) čistega kalijevega ali natrijevega solitra na 100 l mleka; dodati ga je pred pridanjem sirišča in mleko dobro premešati, da se soliter raztopi in razkroji enakomerno. Navadni v prometu se nahajajoči soliter ni vedno dovolj čist.

Soliter je prav dobro sredstvo, ni pa vedno priporočljiv za vse vrste sira, osobito ne za finejše, ker more več ali manj vplivati na okus sira. Za ementalški sir se nikdar ne uporablja; prav čisto pa za polementalske odnosno za druge po švicarskem načinu trdo delane sire, vendar ne nad 50 gr na 100 kg mleka.

Vzroke napihovanja, ki prične že v stiskalnici ali kmalu po končanem stiskanju, sem že omenil. Iskati jih je največkrat v mleku, v znatni meri pa tudi v izdelovanju.

Zakasnelo napihovanje nastopi tedaj, če v siru zastane preveč sirotke in prav čisto v takih krajih, kjer se krmijo živali odpadki iz sladkornih tovarn pivovarj ali žganjarn. Vzroki niso dovolj pojasnjeni. Včasih je to napihovanje le premočno luknjičanje. Sir dobi nekoliko prevelika, lepa ali pa kozava očesa, da ne vemo ali ga imenujemo napihnjenega ali le *velikoočesnega*, pogosto pa se napihne kot krogla. Je delo maslenokislinskih glivic (največkrat), ki razkrajajo mlečnokislno apno s tvorbo vodika in ki so v stanu v nekoliko dneh spremeniti prej gosto testo sira v ohlapno šolsko gobo.

Napihovanje moremo kolikortoliko ovirati z mrazom; mraz ovira ne le razvoj napihovalnih glivic, marveč tudi usposobi vodo sirnega testa, da more absorbirati večje količine vsled delovanja glivic nastajajoče ogljikove kisline. Ako se sir napihuje že v stiskalnici, ga večkrat obračamo, da se prezrači; oblijemo ga tudi z mrzlo vodo, s slanmurjo,

ali obložimo z ledom. V kleti ga močno solimo in obložim z ledom. V nekaterih sirarnah imajo navado, da napihnjene sire položijo na osnažen, mrzli cementni ali kameniti tlak kleti in jih tu pustijo (seveda jih redno obračajo), dokler se premočno kipenje ne poleže. S tem obenem preprečijo, da bi postala sirova skorja pretrda. Bolj važno pa je, da preprečimo napihovanje s primernim izde-lovanjem; pridatek vode, mleku in sirotki; nasad mlečnokislinskih glivic, do-bro in krepko naravno sirišče. enako-merna, bolj drobna in bolj suha zrna, vižja toplota pri dogrevanju; pravilno, toda bolj krepko stiskanje, zavijanje si-

ra med stiskanjem v zadostno število suhih prtov, primerno soljenje drobljen-ca v kotlu ali primerno mrzli in bolj šibki slanmurji itd.; vse to upoštevaj-mo in sir bo dobro izpadel, tudi če je mleko za sir manj sposobno. Vzroki na-pihovanja so vedno v enaki meri pre-številni, plin tvoreči mikroorganizmi in preobilica mlečnega sladkorja v siru; prvi so v rokah kmeta, drugo obvlada si-rarski tehnik pri primerni pazljivosti in preudarnosti v toliki meri, da vsaj delo-ma, če ne popolnoma lahko paralizira (uniči) slabi učinek preštevilnih mikro-organizmov.

Sadjarstvo

Negovanje novih breskvinih nasadov.

Razpis daril za breskvine nasade na Goriškem je imel zelo lepe uspehe in se mi zdi zato umestno, da ponovim na svete, ki jih daja tekmovalcem goriški urad za kmetijski potovalni poduk.

Breskve lahko zasadimo na različne načine, s setvijo koščic na stalno mesto, z zasaditvijo enoletnih divjakov, ki jih potem na mestu cepimo, ali pa z divjaki, ki nosijo po eno ali več vcepljenih očes. Ti načini so pa na mestu le tam, kjer je že dobro razvita pravilna vzgoja breskev in tudi v posebnih krajevnih raz-merah. Najpriprostejši, najpraktičnejši in najnavadnejši način je vedno ta, da zasadimo enoletna cepljena drevesa. Ta-ko so se uredili breskvini nasadi v raz-nih občinah na Goriškem z namenom, da se čimprej razširi pridelovanje za obrtno izkoriščanje prikladnih breskev. Seveda ima ta način zasajanja svoje hi-be, nudi nam pa drugačne prednosti, ki so nas dovedle do spoznanja, da je v naših razmerah edini mogoč, ako no-čemo izgubljati časa in ako hočemo naglo in brez velikih težkoč razmnožiti vrste, ki so priporočljive za naše kraje.

Najvažnejša dela v mladih nasadih so sedaj sledeča:

Čiščenje, krajšanje mladik in nepre-stana borba proti raznim škodljivcem. Proti koncu zime zasajene breskve so bile prikrajsane zadnje dni marca na 30 do 40 cm od tal. Kdor se ni ravnal po tem našem nasvetu, se danes kesa, ker je le tako obrezovanje povzročilo, da so pognale spodnje, ali tudi speče oči močnejše poganjke, iz katerih smo nameravali vzgojiti krono. Tekom mese-ca maja moramo izbrati tri najprimer-nejše, eno od druge ne preveč oddalje-ne, v različni smeri rastoče najkrepkej-se veje ter odstraniti vse druge poganj-ke, ki so slabo zrastle, šibke ali taki, da jih ne moremo izkoristiti. S takim rav-nanjem osredotočimo vso moč v vejah, ki so namenjene za vzgojo krone in ki se bodo zato bolj krepile in založile z re-dilnimi snovmi. Preprečiti moramo na-pravo velikih ran z obrezovanjem na suho, ki ni primerno za breskev. Neob-hodno potrebno je torej, da odstrani-mo sedaj vse nepotrebno poganjke ter da pustimo le one tri veje, ki so na-menjene za napravo krone. Lahko se pa pripeti, da ne zrastejo na drevescu,

ki smo ga zasadili in obrezali v marcu, tri veje, ali pa, da so slabo postavljene, tako da lahko izkoristimo le dve, ali morda le eno samo.

V tem slučaju si pomagamo na ta način, da vzgojimo krono iz dveh najboljših in najkrepkejših poganjkov, ki rastejo eden blizu drugega v nasprotni smeri. S poletnim preščipavanjem, o katerem bom pozneje govoril, jih moremo še vedno prisiliti do razvejitve, tako da dobimo še v teku leta iz dveh glavnih vej štiri.

Kadar pa bo porabna le ena sama veja, bomo njej posvetili vso skrb. Ako rastlino dobro negujemo in ako ne primanjkuje v zemlji redilnih snovi, se bo ta poganjek krepko razvil in kadar doseže dolžnost 15—20 cm, to je ko se na njem razvije 5 do 6 listov, kar se dogaja približno sredi junija, odščipnemo z nohti komaj 1 do 1½ cm vrha, kakor delajo v Massalombardi.

Ako hočemo, da se bodo drevesca dobro razvijala, je tudi potrebno, da iztrebimo z večkratnim okopavanjem plevel ter dopolnimo gnojenje s hitro učinkujočimi umetnimi gnojili, n. pr. s čilskim solitrom ali gnojnico, ki jih raztrosimo oziroma razlijemo v raznih prestankih. Odstraniti moramo vse iz podlage rastoče poganjke čim se prikažejo. Ti poganjki so koristni v enem samem slučaju. Kadar ne požene cepič radi pomanjkanja očes, pustimo enega izmed divjih poganjkov, ki ga cepimo v avgustu ali septembru na speče oko.

Dr. Vallig.

Dajmo mladim breskvam dušika!

Pri zadnjem pregledovanju novih nasadov od strani Kmetijskega urada smo se še enkrat prepričali o veliki potrebi bogatega gnojenja zemlje pri sajenju breskvic. Malokatera rastlina je tako hvaležna za bogato gnojenje, kot breskev. Ona ima precej zahtev, če hočemo da ostane rodovitna in zato je ni večje napake, kot skopariti z gnojili. Razumemo, da mora biti gnojenje popolno in da se mora ravnati po rodovitnosti zemlje.

Toda o tem sedaj nočemo govoriti, sedaj moramo zahtevati, da se gnojenje nasadov izpopolni z dušikvim gnojenjem.

Vsled neugodnih vremenskih razmer se je nitrifikacija v zemlji zakasnila (zemlji primanjkuje dušika v taki obliki, kot jo rastline lahko vsrkajo). Radi tega je breskvam nujno potreben dušik, da lahko razvijejo dovolj listov, ki morajo izdelati zadostno množino redilnega soka za hrano novih poganjkov.

Kdor zasleduje raščo svojih nasadov in hoče imeti ob koncu leta močne in lepo razraščene breskve, jih bo sedaj pognojil s čilskim solitrom, ki ga rastline takoj uporabijo. Kjer vidimo mesto temne barve listov rumenkasto, je to znamenje, ga moramo rastline v izdatni meri pognojiti s čilskim solitrom, ker so ga zelo potrebne.

Rastlinam naj se daje vsakih 10 do 14 dni 2 do 3 žlice čilskega solitra, dokler se vidi, da je še potrebno. Solitra ne smemo potrositi neposredno okrog debelca, ampak v krogu 15 do 20 cm. ali pa tudi več, kakor so pač drevesca velika in imajo več ali manj razraščene korenine. Dati ves čilski soliter naenkrat ni umestno, ker bi ga mnogo odplavila voda in bi prišel tako v zgubo. Sama gnojnica za gnojenje tudi ne zadostuje, ker zanjo je sedaj že prepozno. Zato dajmo breskvam takoj čilskega solitra!

P. Vallig.

Kodravost na breskvah

se je v nekaterih krajih zopet pojavila v večji meri. Kdor je upošteval navodila »Gospod. lista« in škropil drevesa pravočasno z bordoško mešanico, temu bo lezen ni naredila škode. Sedaj je seveda za to delo že prepozno.

Hrošči so se pojavili

na več krajih Banjske planote v velikih množinah. Nekatera drevesa so z njimi dobesedno obložena. Na njih seveda ne vidimo nobenih listov več.

Ali bi ne bilo dobro, če bi otroci uničevali hrošče, ki so izvrstna hrana za kokoši?

Vinogradništvo in kletarstvo

Grozdni črv.

V januarjevi številki »Gospodarskega lista« smo opozorili naše vinogradnike na novega neprijatelja, ki grozi naši vinogradi. Že par let sem se pojavlja grozdni črv v posameznih krajih Goriške. Najdemo ga v Brdih, na Krasu in v nekaterih občinah Vipavske doline. V gozdu omenjeni številki našega lista smo opisali tega škodljivca in opozorili na pomen in izdatnost jesenske borbe proti njemu. Sedaj pa je prišel čas, da obratujemo zarod pred onim mrčesom, ki je ušel jesenskemu pokončevanju.

Koncem maja letajo proti večeru med trtami metuljčki sivo-rmene barve z modro-rjavimi krili, velikosti komaj 6 mm, z razprtimi krili 10—12 mm. Ti metuljčki nalezajo na zarod jajčka, iz katerih izležejo kakih 10 dni pozneje prvi črvički, ki začnejo s svojim uničujočim delom. Vinogradnik naj pazno zasleduje letanje metuljčkov in naj si zapomni, kdaj bo to letanje doseglo svoj vrhunec. Teden dni pozneje je treba narediti prve korake in sicer s strupenimi arzenijati, svinčnim oziroma apnenim (azolom). Deset dni po tem prvim škropljenju škropimo vnovič, da uničimo one črvičke, ki so se izlegli kasneje. Raztopino teh strupov lahko pomešamo z bordoško brozgo (zmesjo modre galice in apna) in vzamemo na 100 litrov bordoške mešanice 1 kg tega strupa. Če rabimo strup sam, pridamo na 100 l 1 odstotne raztopine 1 kg mešanice.

Tudi tobačni izvleček je izvrstno učinkujoče sredstvo, toda vsled svoje nestalnosti lahko povzroči osmojenje listov. Rabimo ga 3 odstotnega v bordoški mešanici; če rabimo tobačni izvleček sam, mu pridamo še 1 kg mehkega mila (sapone molle) na 100 l.

Rabiti moramo stroje, ki raznašajo mešanico z veliko silo in poškopiti trto

od vseh strani. Predvsem moramo nameriti curek na zarod, ki ga hočemo obvarovati in gledati na to, da prodre strupena tekočina v njegovo notranjost. Boj proti grozdnemu črvu bo imel le tedaj največji uspeh, če bodo proti temu škodljivcu nastopili vsi vinorejci v prizadetih krajih.

Opozarjamo, da so strupi, ki jih priporočamo: svinčni arzenijati in azol, škodljivi tudi človeku. Zato jih je treba uporabljati z veliko previdnostjo, da se izognemo zastrupljenju.

Tudi direktno pokončevanje škodljivcev, ki ga opravljajo ženske in otroci, s tem da iščejo črve in jih mečkajo, je koristno in ponekod v navadi.

Koncem julija-avgusta bo treba nastopiti proti črvičem druge generacije, o čemur bomo spregovorili pozneje.

P. Vallig.

Osmojene trte.

Dasi je bilo od polovice maja že več toplih dežev in bi se morala od tedaj peronospora že pojaviti, vendar slišimo v tem oziru malo pritožb. Ljudje so pač upoštevali naš nasvet in še v večji meri svojo lansko izkušnjo in so zgodaj škropili — ponekod še celo prezgodaj, ker je premočna raztopina osmodila nežne mladice poganjke. Premočna raztopina je bila vzrok, da so trte osmojene, ne galice, ki je bila v tem slučaju angleška.

Na vsa tozadevna vprašanja odgovarjamo prizadetim, da trte lahko osmоди prvič premočna raztopina, drugič raztopina, v kateri ni dovolj apna. Seveda tudi ni dobro škropiti mlade liste v veliki vročini s premrzlo raztopino.

Just Ušaj:

Bledica.

Bledica, ali znanstveno kloroza, povzroča v mnogih naših vinogradih obilo škode. Zlasti trpijo od bledice trte v vlažnih letih in v vlažnih legah. Obbolelo

trto spoznamo po bledih, bledorumenkastih listih ter po gosto členovitem in bledem mladju. Bledost listja in mladja izvira iz pomanjkanja listnega zelenila, ali klorofila. Poleg zelenila manjka rastlinam tudi toliko potrebni škrob. Brez škroba les ne more dozoreti in zato opazamo, da les od bledičastih trt ne dozori, pozimi zmrzne in se potem posuši.

Bledica napada trte večinoma od maja meseca naprej, zlasti ob vlažnem in hladnem vremenu. Nekatere trte oboli jo vsako leto, druge pa ne. Tiste trte, ki obolijo več let zaporedoma na bledici, popolnoma opešajo in se posušijo, druge si pa kmalu zopet opomorejo. Na bledici obolele trte ne rodijo nič, ali pa le malo. Njih grozdje je redko in drobno jagodasto. Tudi vino iz tega grozdja je slabo in kislo.

Trte obolijo na bledici vsled nezadostne in nepravilne prehrane, oziroma bolje rečeno vsled nepravilnega delovanja korenin in listov, ki predstavljajo dihalne in prebavilne organe vsake rastline. Bledico povzročajo potemtakem razne okoliščine in sicer:

1. Obolele korenike vsled obile stojajoče vlage in pomanjkanja zraka v zemlji. V tem slučaju segnijo one lasnate, komaj vidne in tankim dlakam podobne koreninice. Le s pomočjo teh korenin so trte v stanju srkati potrebno hrano.

2. Zemlja vsebuje preveč apna, ki ga dotična podlaga, na kateri so cepljene trte po svoji naravi ne more prenašati v toliki količini. V tem slučaju govorimo torej o slabo izbrani podlagi, ki ni primerna za ta kraj.

3. Slabo izbrana podlaga, oziroma slabo izbran cepič, z ozirom na deistvo, da vsaka trta ne uspeva enako dobro na vsaki podlagi. V tem oziru bi morali na še trte še preizkušati, ker manjkajo podatki.

4. Pomanjkanje hranilnih snovi v zemlji. Ta vzrok bledice je zelo redek.

Iz navedenega je razvidno, da bledica nastane iz raznih, dozaj še ne natanko proučenih vzrokov. Zlasti je pa strokovnjakom še dandanes uganjka, zakaj obolijo na tej bolezni le posamezne trte in zakaj ostanejo nekatere zdrave, če ravno stoje poleg in v istih razmerah.

Kakor je različen vzrok, vsled katerega obolijo trte na bledici, tako je tudi različna odpomoč.

Če je stoječa vlaga vzrok bledice, tedaj nam ne preostaja drugega, kakor osušenje zemljišča z odvodnimi jarki (drenaža), bodisi odkritimi, ali pokritimi. Če pa vsebuje zemlja preveč apna, tedaj si lahko vsaj začasno pomagamo s tem, da potresemo okoli bledičastih trt po $\frac{1}{4}$ kg železne galice. Železna galica je železov sulfat. Sulfat pa ima to moč, da razkrajja apno ter stvarja iz nje ga mavec (gips).

Če se bledica pojavlja vsled pomanjkanja redilnih snovi v zemlji, tedaj naj bolje koristi bledičnim trtam gnojenje z umetnimi gnojili, zlasti pa s kalijevo soljo in superfosfatom. Bledičnim trtam rad škoduje hlevski gnoj, zlasti če ni dovoljno preperel in zato je splošno bolje rabiti v takih slučajih izbrana umetna gnojila, kakor pa domači gnoj.

Poljedelstvo in vrtnarstvo

Inž. Pegan.

Spravljanje trave ob deževju.

V letih, ko mnogo dežuje, kot na primer letos, dela kmetu mnogo preglavice sušenje in spravljanje krme. Mnogokrat

mu slabo vreme onemogoči posušiti seno na solncu. Že skoro suho zmoči dež — včasih celo po dvakrat, trikrat — in nazadnje ga mora sušiti napol zgnilo za steljo, ali pa moko speljati na gnoj. Koliko dela in stroškov je bilo s košnjo in dolgo

trajnim sušenjem in nazadnje vse zastonj!

Prisiljeni od slabih vremenskih razmer so si skušali ljudje že od nekdaj pomagati, posebno v goratih krajih, kjer je malo dežja in v ozkih gorskih dolinah, ki imajo le malo solnca in veliko, dolgo trajajočo roso.

Značilni so za te kraje *kozčelci*, kjer sušijo kmetje razen žita tudi krmo, predvsem deteljo. Na njih sicer deteljo dobro posušimo, vendar pa imajo to slabo stran, da moramo voziti krmo, ki jo hočemo sušiti iz pojla domov, kjer se nahaja kozčelc in da lahko posušimo na njem samo gotovo množino krme — kakor je pač kozčelc večji, ali manjši.

Sušenje na ostrnicah in piramidah.

Najnavadnejši način je razen kozčelca sušenje trave na ostrnicah. V zemljo se zabije navpičen kol, ki ima na več mestih vodoravne palice v obliki križa, ali pa se naredi iz treh kolov stožec (piramida), ki je vezan na dveh ali treh mestih z vodoravnimi palicami.

Na stojalih, ki so iz enega samega kola posušimo do 5 q zelene krme, na piramidah do 8 q.

Pri sušenju krme na stojalih in piramidah moramo paziti na sledeče:

Na ostrnice nakladamo travo, ki je že uvela. Čim več jo naložimo, tem bolj suha mora biti, ko jo nakladamo. S skladanjem začnemo od spodaj, vsaka prihodnja plast pokriva deloma prejšnjo, da voda ne zateka v ostrnico. Iz tega razloga naj bo trava na ostrnici lepo zložena posebno na oglih in na vrhu. Slabo zloženo travo veter raznese in dež premoči, tako da začne gniti. Kot pri piramidi, tako moramo paziti tudi pri ostrnici, da je v sredini prazen prostor, kamor ima dostop zrak, ki polagoma suši travo. Trava mora biti vedno tako naložena, da se nikdar ne uleže do tal, sicer bi bila spodnja vrsta pomešana z blatom in bi začela gniti. Tudi bi v tem slučaju zrak ne imel pristop v notranjost piramide in bi zato seno začelo plesniti.

Rjavo seno.

Priprava rjavega sena je malo v navadi, ker je uspeh precej negotov. Za rjavo se-

no lahko uporabimo samo ono travo, ki se ni zmočila od dežja. Ko travo pokosimo, jo pustimo na odkosih (rednjih), da dobro uvene, nakar jo obrnemo na ta način, da vržemo po dva in dva rednja skupaj. Ko je trava prilično ovenela tudi na drugi strani, se zloži v manjše, zračne kopice in šele potem se naredi velika kopa, ki ima navadno 3 m v premeru in 4 do 5 m višine. Trava, ki jo spravljamo v kopo ne sme imeti več kot 50% vode. Veliko kopo delamo počasi in jo sproti dobro gazimo z nogami in posolimo vsako plast trave posebej. Ponekod delajo te kope okrog velikega droga, ki je zabit v zemljo, zato da so bolj stalne in varne pred vetrom. Pri sredini stlačimo travo bolj kot pri kraju, da voda lepše steče no bilkah, ki se obesijo navzdol. Pazimo tudi, da je kopa lepo završena, da dež ne zateka vanjo od zgoraj. Vrh kope pokrijemo s slamo in zatežimo s kamenjem, ki ga obesimo na žico.

V dobro stlačeni kopi se uvelo seno ugreje. Toplota se kmalu dvigne na 70° C in potem počasi zopet pada. Vsled te velike toplote se seno poti, to je pušča iz sebe vodo in se na ta način polagoma suši. Razen toplote delujejo na seno tudi bakterije. Kvašenje rjavega sena je končano v 3 do 4 tednih, uporabljati pa sena ne smemo pred 8 do 10 tedni. Seno iz kope je rjavkasto — odtod njegovo ime — in ima poseben duh. Za krmo je dobro, vendar pa nima one vrednosti, kot na solncu sušeno, ker je vsled dihanja in kvašenja izgubilo precej redilnih snovi.

Če smo ga nakladali v kopo mokro, ali nezadostno zvenelo, se na nekaterih mestih v sredini preveč ugreje in zogelni, pri okrajih pa postane plesnjivo.

Kdor si hoče pomagati v sili s pripravo rjavega sena naj zato dobro pazi, da bo pravilno postopal, ker le na ta način si bo pripravil dobro krmo.

Paljeno seno.

Če nam vreme dopušča, naredimo mesto rjavega sena takozvano paljeno seno.

Primerno zvenelo travo (kot pri rjavem senu) stlačimo dobro v večje kopice, v katerih jo pustimo tri dni. V tej dobi se seno segreje na 60 do 70° C. Ko je do-

segla toplota to višino, ki je ne sme prekoračiti, razvržemo kope. Ugreta trava, iz katere je že v kopicah deloma izhlajala voda, se kmalu posuši. V slučaju, da bi se trava že prej segrela do tako velike stopinje, jo razvržemo prej. Moramo torej stopanje toplote v kopicah cel čas zasledovati. Najlažje in nasigurnejše naredimo to s toplomerom, posebno še če v pripravljanju paljenega sena nimamo dovolj prakse.

Na omenjene tri načine pripravimo iz trave suho krmo — seno, ki sicer ni tako dobra, kot na solncu sušena, vendar pa si tako pomagamo, da nam trava v deževnih letih ne gre v zlo.

Imamo pa še drugi način konzerviranja trave, s katerim jo ohranimo popolnoma zeleno in jo kot tako lahko krmimo celo zimo. Ta način, ki se v novejši dobi radi svojih velikih prednosti vedno bolj razširja, bomo opisali v prihodnji številki Gospodarskega lista.

Škropite krompir z bordoško mešanico!

Dolgoletni poizkusi, ki so bili izvršeni v raznih državah, predvsem v Nemčiji, so pokazali, da preprečuje širjenje krompirjeve plesnobe mešanica modre galice in apna. (Plesnoba krompirjevih

listov je namreč sorodna s peronosporo na trti.) Ta bolezen se širi — podobno kot trtna peronospora — z največjo hitrostjo v deževnih in meglenih dneh. V letih, ko je krompirjevo polje napadeno od plesnobe, navadno gnije krompir v velikih množinah. Ker ima v tem oziru naša dežela, posebno pa še goriška okolica bridke izkušnje, bo gotovo vsak moder in razumen kmetovalec poškrupil svoje krompirjevo polje z bordoško mešanico. Stane itak malo, dobiček pa prinaša velik.

Razen tega, da preprečuje plesnobo, nam koristi škropljenje z galico še v drugem oziru. Poškrupljena krompirjeva vica lepše razvije liste in ostane več časa zelena, zato so tudi krompirjevi gomolji številnejši in lepši.

Ne kopajmo krompirjevice v brozgi, ampak jo poškrupimo tako, da stroj kar najdrobnejše razprši mešanico (kot pri trtjah).

Prvič škropimo krompir začetkom junija — zgodnji krompir že v drugi polovici maja. Če se pokaže potreba, ga poškrupimo za 3—4 tedne še enkrat. Zadostuje popolnoma 1 odstotna raztopina — za drugo škropljenje največ 1½ odstotna.

Kjer je plesnoba razširjena na paražitnih, škropimo tudi te. P.

Splošno gospodarstvo

Oranje s traktorjem v Vipavski dolini.

Traktor je motor, gnan od nafte ali petroleja, pa tudi od bencina, surovega olja in lesnega oglja. Orje na ta način, da se premika s plugom vred (ki se nanj pritrdi) po njivi. Proti prejšnjemu načinu oranja s parnimi stroji ima to ugodnost, da je precej cenejši in da se lahko uporablja tudi za oranje manjših njiv. Radi teh svojih lastnosti se je začel traktor vedno bolj širiti tudi na večjih kmetijskih posestvih.

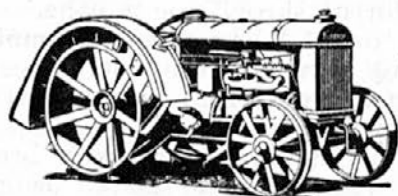
Razen oranja se uporablja traktor

lahko za brananje njiv, za vožnjo težkih vozov, za košnjo trave in žita s stroji, za gnanje mlatilnic, slamoreznic in raznih drugih strojev. Največ seveda služi za oranje. Danes je v rabi nad 20 različnih vrst traktorjev.

V furlanski pokrajini so najbolj razširjeni traktorji zamke Titan in Fiat. V zadnjem času pa se je začel širiti v veliki meri traktor znamke »Fordson«, ki ga proizvaja znamenita in največja svetovna tvornica avtomobilov Ford v Ameriki.

Fordov traktor »Fordson« se odlikuje po svoji enostavnosti in primeroma nizki ceni. Zato ni pristopen samo veleposelstvu, ampak tudi večjim kmetijam in predvsem gospodarskim zadruškam, ki ga rabijo v mnogih krajih z velikim uspehom in dobičkom.

»Fordson« sam stane 19.400 L, skupno z enobrazdnim Sackovim plugom, ki je za globoko oranje največ v rabi okrog 21.000 L. Za plitvejšo oranje se rabi dvobrazdni ameriški plug Oliver z avtomatičnim dviganjem in spuščanjem, ki ga izvrši lahko oni, ki vozi traktor.

Pogled na Fordov traktor »Fordson« s strani.

Glede oranja s »Fordsonom« smo dobili sledeče podatke:

1. V naših krajih, kjer so večinoma majhne njive in se izgubi mnogo časa z obračanjem, izorje traktor pri približno 10 urnem delu 3 njive na dan.

2. Stroški za izoranje 1 njive ($\frac{1}{3}$ vseh dnevnih stroškov) so približno sledeči:

1 liter bencina	L 3.20
17 kg petroleja	» 16.30
strojno in cilindrovo olje	» 12.—
izvežban mehanik, ki orje	» 10.—
1 otrok, ki pomaga	» 3.35
Pripadajoči znesek za amortizacijo, popravke in obrestovanje kapitala (25% od 21.000 lir pri 130 delovnih dneh na leto	» 13.45

L 58.30

3. Za oranje s traktorjem ni potreba imeti nobene licence. Če se ga rabi za prevažanje blaga, se plača letna taksa 350 L. Pri vožnji po cestah mora imeti traktor posebne obroče na kolesih, da ne poškoduje cest.

Okroglo 60 L znašajo torej stroški za globoko oranje 1 njive. Pri majhnih kmetijah, kjer se potratijo mnogo sile z nepre-

stanim obračanjem, bodo stroški nekaj večji. Kljub temu pa vidimo, da nas stane oranje s traktorjem mnogo manj, kot pa oranje z živalsko vprego.

Velika prednost strojnega oranja je tudi v tem, da s traktorjem orjemo mnogo hitreje in boljše izkoristimo čas. To je važno posebno takrat, ko smo se z delom zakasnili in nam dež vedno nagaja. Resnici na ljuho pa moramo priznati, da po dežju lahko gremo v njivo prej z živino, kot s težkim traktorjem.

Kar se tiče oranja lahko rečemo, da strojno oranje bolj drobi in obrača zemljo, kot živina in da zato motor zemljo boljše obdela, kot pa živina.

Dobra stran traktorja je tudi ta, da se da uporabiti z najrazličnejše stvari: on orje, brana, vlačí vozove, mlati in goni najrazličnejše stroje.

V ravnini se traktor obrestuje zelo dobro, ako se ga dovolj izkoristi in mnogo z njim dela. Čim več dni v letu je traktor v delu, tem več dobička daje. Tudi vprašanje cene se da povoljno rešiti. Glavni pogoj, od katerega zavisi uspeh, je dober šofer-mehanik, ki ga vodi.

Naj se ne da nikdo preslepiti, da zadostuje, ako vidi prebrisan fant 14 dni, kako se orje s traktorjem in da zna potem že sam orati. To ni res! Kdor bi se na to zanašal, bi se pošteno ogoljufal. Imel sem mnogo praviti s »Fordsonom« in vem zato iz lastne skušnje, da je glavni predpogoj uspeha dober šofer.

Krmiti žival je kaj enostavno: malo sena se vrže v jasli, teletom otave, živino se napoji in vse je v redu. Toda dajte v hlev človeka, ki še nikdar ni imel opravka z živino, pa boste videli, kaka bo v kratkem času. Tudi če tak človek 14 dni gleda, kako se ravna z živaljo, moder gospodar mu je še vseeno ne bo zaupal in ga bo vedno nadziral.

Ali je ravnanje z motorjem lažje, kot z živaljo? Živali se kmalu pozna, če ji kaj manjka, motorju pa ne vedno. Majhna napaka, ki jo dober mehanik odstrani brez vseh stroškov, povzroči lahko pri nespretnem ravnanju veliko škodo

in napravi motor v sredi največjega dela neporaben. Vstavi se v sredi njive in ni druge pomoči, kot da ga odpelje domov par volov. Žalostna slika in nepotrebnost, toda pri neizvežbanem šoferju neizogibna.

Vse človeško stremljenje gre za tem, da se delo poenostavi. Kjer so se pred dvajsetimi, tridesetimi leti ljudje znojili in mučili, tam dela sedaj stroji, ki ga en sam izvežban delavec obvlada z lahkoto. Človeška in živalska sila se umikata vedno bolj in bolj v ozadje in na njihovo mesto stopajo stroji, ki izvršujejo delo

lažje, pri tem pa mnogo točneje. Tudi v poljedelstvu se uveljavljajo stroji vedno bolj in gotovo pride čas (čeprav ga mi ne bomo doživeli), ko bo živina služila edinole za meso in mleko in se bo smatralo za greh, mučiti jo s težkim delom.

Tudi po naših dolinah se bodo pojavili brezdvomno prej ali slej ti železni orači. Njih uspeh pa bo odvisen, kot je bilo že prej rečeno, predvsem od zmožnosti in razumevanja onih, ki bodo z njim delali.

Inž. Pegan.

	Čebelarstvo	
--	---	--

Kaj je z novim čebelarskim zakonom?

Pisali smo že v našem listu (v januarski številki str. 15 in febr. št. str. 40) o novem čebelarskem zakonu z dne 23. oktobra 1925 uradna številka 2097. Gotovo bo zanimalo naše čebelarje v kakem štadiju se sedaj nahaja ta zadeva. Uradni predpisi so tembolj važni, ker je od njih odvisno tudi prevažanje čebel na pašo. V tej zadevi je objavil g. dr. L. Bobič, tajnik naše slov. čebelarke zadruga, naslednje pojasnilo. (V »Gosp. vest.«)

»Slov. čebelarska zadruga je izdala poziv na vse čebelarje in ko so došle pismene izjave naših najboljših čebelarjev, se je za dan 7. marca sklical anketni sestanek, na katerem se je sklenilo, da se sestavi primerna spomenica o naših željah, ki naj bi se upoštevale pri uveljavljanju novega zakona. To spomenico je pripravil pisec teh vrst, upoštevajoč pismene predloge in ustmene zaključke sestanka od 7. marca.

Dne 17. marca sem prejel obvestilo, da je za drugi dan predpoldne določen razgovor pri prefektu v zadevi čebelarskega zakona. Ni mi preostajalo drugega, nego pustiti v nemar svoje posle in odpoftovati v Videm. Razgovora s prefektom sta se udeležila predsednik in tajnik Furlanskega čebelarskega društva gg. prof. Mainar-

di in dr. Dorfa ter jaz. Prefekt je kazal veliko zanimanje za čebelarstvo, a je izjavil, da ne more dati nikakih ukrepov in tudi ne odrediti štetja panjev, ker ni še izdan pravilnik in ker nima od ministerstva tozadevnih navodil. Jaz sem v smislu zaključkov anketnega sestanka izjavil, da mi čebelarji slovenskega dela dežele z veseljem pozdravljamo zakon, ki hoče vzeti čebelarstvo v zaščito, a da smo pa po drugi strani v nemalih skrbah, ker vidimo v določilih zakona težko obremenitev našega itak revnega čebelarstva. Izrazil sem željo in prošnjo naše zadruga, da naj bi vlada, ki podpira zemljedelstvo vobče, naklonila izdatno pomoč in podporo tudi čebelarstvu, ki je znatna in važna panoga zemljedelstva. Ko sem obrazložil težave, ki jih imamo čebelarji s prepeljevanjem čebel na pašo in ko sem izrekel prošnjo, da bi se izdali v smislu čl. 14 sodni ukrepi, je prefekt izjavil, da naj se stavijo pismeni predlogi. Ker je za nas važno, da vemo, kako naj se ravnamo, dokler ne stopi novi zakon v veljavo in dokler ne izda kr. prefektura ukrepov v smislu čl. 14, sem vprašal, ali ima naš deželni čebelarski zakon iz leta 1879. še veljavo, na kar je g. prefekt izjavil, da v kolikor niso bile izdane nasprotno zakonite določbe, ostaja čebelarski za-

kon bivše goriške dežele kot specialni zakon v veljavi.

Zaključek iz vsega tega bi bil ta, da ostane odlok-zakon od 23. okt. 1925 na mrtvi točki, dokler se ne izda pravilnik za izvedbo tega zakona v smislu čl. 19, dokler se ne izdajo navodila v smislu čl. 18 in dokler ne izda prefekt ukrepov v smislu čl. 14 ter da ostanejo v polni veljavi za goriški del zemlje določila čebelarškega zakona iz leta 1879. v vsakem pogledu in tudi za prepeljevanje čebel na pašo.«

Dr. L.

Pred travniško in kostanjevo pašo.

Akacija, ki je največji vir medu v naših krajih, je ravnokar odcvetela. Z donosom medu nismo čebelarji nič kaj zadovoljni. Tehnica, ki je dan na dan kazala donos, je zaznamovala le par ugodnih dnevor. Ko je bila akacija v najlepšem cvetu, imeli smo hude nalive in plove, pa tudi točo. Vse to je povzročilo, da se je cvetje kmalu razsulo. Panj na tehtnici, ki je tehtal v začetku paše 46 kg, je ob koncu paše tehtal komaj 53 kg, torej bilo je narastka le za 7 kg. To pa ne znači donosa na čistem medu, precejšen odstotek pride na zalego in vosek, tako da smemo le 3 do 4 kg računati prirastka na medu. Vzrok neugodnega uspeha smo že označili — slabo vreme. Čuden pojav se je pokazal, da tudi ob lepem vremenu ni kazala tehnika posebnega donosa.

Podpisani pripisuje vzrok temu pojavu nizki temperaturi. Dognano je namreč, da rastline iz posebnih slez oddajajo oz. izločajo v obliki potu sladki sok, ki se imenuje nektar. Rastline pa se potijo v svrhu proizvajanja nektarja ob gotovi temperaturi. Letos smo imeli cel majnik precej hladno vreme. A ne le malo medu, tudi malo rojev so imeli letos čebelarji. Ni čuda, če ni paše, tudi zalega zaostaja.

Poleg tega smo opazili letos več slučajev, da se mlade matice sploh niso oplozile. Tudi temu pojavu je iskati vzroka le v deževnem vremenu.

Znano je, da čebele vodi poleg vida in posluha posebno vonj. Neki čebelar opisuje to podrobno v nemškem strokovnem listu (*Illustrierte Bienenzeitung* in Leipzig str. 33 l. 1925). Po lastnem opaževanju ugotavlja, da so se po deževnem vremenu vračale mlade matice v panj neoplojene ter trdi, da je temu krivo deževno vreme, v katerem se v zraku zgublja razširjajoči se vonj. Trotje namreč poznajo matice po vonju, a če tega sledu nimajo, je tudi oplojenje otežkočeno. Isti pojav kakor letos, so opazovali čebelarji tudi leta 1923.

Z ozirom na revno akacijevo pašo se morajo čebelarji potruditi, da pridno izrabijo bližajočo se travniško in kostanjevo pašo.

Dr. J. L.

Zadružništvo

D. Doktorič:

Za veljavo.

Kot paglavci smo bili menda vsi več ali manj zaverovani v najrazličnejše igre. Sicer se tudi otroške igre menjajo po »modi« in tako smo tudi mi vsako toliko noreli za kako drugo. Najrajše smo se pa igrali z novci »križmož«, posebno ob praznikih, ko smo imeli po žepih še nekaj drobiža, spominov na razne dobre strice in tete. Prvi igralec je

vsakemu izmed »klape« pobral po en novčič, jih pomešal v roki in vrget v zrak. S kako napetostjo smo jih gledali, ko so frleli po zraku!

»Križ!«

* * *

Pri neki zadrugi so imeli predsednika, ki se je z vsem srcem trudil za korist zadruge. Kakor je pa žal že na tem svetu običaj, je imel zraven takih, ki so znali ceniti njegovo delo, tudi mnogo

nasprotnikov. Na vsakem občnem zboru se je to pokazalo. Kakor hitro je predsednik izrazil kako željo, že je bila opozicija proti predlogu. Prišlo je do tega, da si je moral umetno pomagati. Če je hotel kaj doseči, se je moral dogovoriti s kakim prijateljem, da bo ta namesto njega stavil predlog. Predsednik se je delal, da je proti predlogu. Seveda je bila vsa opozicija takoj za predlog in proti predsedniku. Opoziciji, to je predsednikovim nasprotnikom, je bilo samo na tem da mu izpodkopaže ugled, da mu nagaja. Ko se je borila zadruga z največjimi težkočami in se je predsednik na vse načine trudil za prosopeh za druge, mu je opozicija metala polena pod noge z najrazličnejšimi malenkostmi in brezpomembnimi kritikami. Občni zbori so se vršili večinoma takole: Pri prvih točkah, to je pri važnih poročilih načelstva in nadzorstva o računskih začetkih, gospodarskem napredku in doseženih uspehih, opozicije po navadi ni bilo. Prihajali so šele k volitvam in k slučajnostim, da so s svojimi predlogi in ugovori nagajali, da se je brez potrebe tratil čas. Delali so se, da jim je korist zadruga nad vse, v resnici pa so njen razvoj s svojim »delom« le ovirali.

Radovedni ste, kje se je to zgodilo?

Ne samo pri eni zadrugi. Kdor pozna življenje naših zadrug, ve, da se je isto zgodilo in se še dogaja marsikje.

Od kod to zlo?

* * *

Smeh, krohot! Novci so se razleteli po tleh, le en »Križ« se je prikazal. Naprej! Novci frlé spet po zraku. Splošno pričakovanje!

»Mož!«

* * *

To pa je druga stran našega novca:

Poznal sem že mnogo zadrug, ki so imeli voditeljev, ki sicer niso bili napačni ljudje, a držali so se gotovih načel, ki jih ne moremo odobravati. Tako sem srečal nekdanjega nadzornika, ki o knjigovodstvu ni imel niti pojma. Pred občnim zborom je pa iskal po knjigah, da bi izsledil kako napako in kakor vselej je našel neke brezpomembne netočnosti, iz ka-

terih je sestavil nadzorstveno poročilo. Ko mu je nekdo omenil, da njegovo poročilo govori le o malenkostih, ki so za celotno poslovanje brez pomena, je odgovoril: »Saj sem moral vendar pokazati, da sem nekaj napravil. Če ne bi mislili, da se nisem prav nič brigal.«

Prijatelj, ali si izvoljen v načelstvo ali v nadzorstvo zato, »da pokažeš, da si nekaj napravil«?

Ali si izvoljen, da si pridobiš hvalo? Zato torej, da zadostiš svojemu časti- hlepju?

Ali ni morda občni zbor od tebe pričakoval, da boš zadrugi načeloval in da boš njeno poslovanje nadzoroval zato, da koristiš zadrugi, ne gledé na to, ali boš žel hvalo ali ne?

* * *

Tako smo se kot paglavci zabavali. Mnogokrat smo se pa tudi spričkali. Na svojo čast in veljavo smo bili že takrat ponosni in kaj čuda, če smo se postavljali proti resničnim in domišljenim krivičnim očitanjem. Kolikokrat je posegla vmes »višja sila«, da je ohladila našo poigranost in užlenosti razdraženo kri.

Z veljavo se je že med nami otroci marsikateri prepir izvojeval.

Neki dan sem bil priča prav smešnega prizoru. Dva dečka sta se sredi ceste prav zares spoprijela. A glej, smolo, blizu stoječ stražnik priskoči in prime fanta prav trdo za ovratnik. Da bi videli, kako sta se še pod njegovimi kretekimi pestmi cebala, brcala in pljuvala!

* * *

Oh, ta veljava je že marsikateri naš kmečki dom uničila!

Kaj nismo tudi pri naših gospodarskih ustanovah bolj podobni otrokom, kot resničnim možem, ko se prekljamo za prazen nič samo radi veljave, ko imamo vendar resnega dela dovolj?

Novoustanovljene zadruga

morajo javiti ustanovitev 1. *podprefekturi* in 2. *trgovsko-obrtni zbornici*, kakor hitro prejmejo od sodnije sklep o vpisu v zadrugni register.

Tržni pregled

Žita: V zadnjem mesecu so cene na italijanskem trgu nekoliko porastle, češmur je vzrok padec vrednosti lire nasproti dolarju in šterlini. V splošnem so v Italiji tudi precej izčrpane zaloge žit. Posledica tega stanja je, da so se žita, moke in tudi kruh podražile. Žitna borza v Milanu zaznamuje koncem meseca maja naslednje cene:

žita:

domača pšenica	L 210 do 215
ameriška pšenica	L 218 do 223
ruska pšenica	L 210 do 212
domača koruza	L 116 do 125
argentins. koruza	L 107 do 115
podonavski (jugoslov.)	
rumunski, madžarski)	
koruza	L 98 do 105
oves	L 122 do 130
rž	L 130 do 135
ječmen	L 135 do 140

moke:

00	L 305 do 320
0	L 295 do 305
1	L 268 do 275
koruzna	L 133 do 148

Živina: Širom cele Italije zavisijo cene na živinskem trgu od uvoza živine iz inozemstva, v znatni meri iz Jugoslavije. Tekom zadnjih par tednov je bilo v Italijo uvožene mnogo manj inozemske živine, kot prej, zato pa so cene za spoznanje porastle, a bodo gotovo zopet padle, ako se bo lira dvignila.

Krma: Druga leta smo zaznamovali v tem času (neposredno pred košnjo in ob začetku košnje) znaten padec cene pri senu in slami, letos sicer lahko tudi zaznamujemo majhen padec cene, a zelo majhen, čemur je vzrok v splošnem zelo slaba prva košnja. Trava je sicer ponekod zelo visoka, a v splošnem zelo redka, posebno kjer ni bilo pognojeno.

Seno v naših krajih stane okoli 30 do 40 L za q (staro), v nekaterih mestih starih italijanskih pokrajin pa tudi 70 do 80 L za q.

Otrobi so nekoliko padli v ceni in stanejo na debelo okoli 80 do 85 L, oljnatetropine stanejo danes na debelo (na vagon) franko tvornica:

lanene	L 115 za 100 kg
orehove	L 105
sezamove	L 105

Mlečni izdelki: V zadnjem mesecu je cena siru nekoliko stalnejša (opaža se izvoz v Francijo in tudi v Švico). Cena našemu polnomastnemu tolminskemu siru je okoli 8.30 do 8.60 L za kg. Maslo bi moralo zaznamovati začetkom junija precejšen porast v ceni, letos pa tega ni in namesto tega se je pojavil v mesecu maju celo padec cene. Vzrok pripisujejo trem dejstvom in sicer: Proizvodnja masla je mnogo večja, nego je bila (posestniki v ostalih pokrajinah drže krave namesto volov in orjejo raje z motornimi plugi). 2. Izvoz masla je v zadnjem času zelo malenkosten. 3. Dosedanje slabo vreme je zaustavilo skoraj popolnoma dotok tujcev v Italijo in so vsa letovišča zelo slabo zasedena. Cena masla v Milanu je 19 L, v nekaterih mestih pa samo 15 L. Nizke cene so tudi v Tirolu. Trenotna kriza pa bo skoraj gotovo izginila, ko bodo odgnali živino na planine in bo vsled tega manjša proizvodnja.

Vino: V tem oziru ni mogoče ničesar pripomniti. Polagoma poplavlja italijanska vina tudi naš trg, ker se mnogo italijanskih vin proda pod imenom briškega vina in ker pride marsikateri hl italijanskega vina v Istro, kjer ga kupujejo domači trgovci pod imenom »bistrski refošk« ali istrsko vino. V Avstriji, na Ogrskem in v Jugoslaviji bodo zelo težko prodali vse domače vino.

Umetna gnojla: Vlada zatišje, popraveševanje je samo po čilskem solitru, s katerim gnojijo krompirju in koruzi. Cena je na drobno okoli L 1.80 za kg. Superfosfat bo v jeseni najbrže kakšno liro dražji, tomaževa žlindra pa ne bo cenejša, nego je bila prošlo jesen in zimo.

Modra galica je v zadnjem času porastla za 5 do 10 L pri q franko tvornica, žveplo je nespremenjeno v ceni.

Svilodi: Pri nas še ni svilodov na trgu, a predvideva se nekoliko nižja cena, ne

go lansko leto. Na Španskem plačujejo svilode po 6 pezet za kg, (v našem denarju 24 do 25 L za kg), pri nas predvidevajo ceno 28 do 30 L.

Vprašanja in odgovori

Vprašanje št. 25: Pred 14. dnevi se je začel v naši mlekarni nenadoma napihovati sir. Imamo mnogo skrbi, ker si ne znamo pomagati. Prosim Vas, da nam date nasvet, kaj naj storimo, da odstranimo to napako.

Odgovor: Napihovanje sira je napaka, ki napravi mlekarji lahko občutno škodo. Da omejite napihovanje sira, morate takoj podvzeti vse potrebno, kakor to najdete popisano v sredini lista med mlekarstvom. Morate pa narediti še nekaj, namreč odstraniti vzroke, ki so krivi napihovanja.

Če bi se vam ne posrečilo najti teh vzrokov, ne preostaja drugega, kot da za nekaj časa opustite izdelovanje sira in začnete izdelovati maslo.

Svarimo Vas pa pred tem, da bi se hranilo maslo v tistih prostorih, kjer je bil sir. Prvič radi množine škodljivih napihovalnih bakterij, drugič pa radi tega, ker maslo sploh ne spada v prostore, kjer zori, ali pa se hrani sir. Kakšen naj bo prostor, kjer se spravlja maslo, o tem lahko najdete par nasvetov v marčevi številki.

Vprašanje št. 26: V zadnjem času se mnogo govori o škropljenju krompirja proti plesnobi. Ali pomaga proti plesni škropljenje krompirja z galico? Kdaj naj škropim krompir in koliko galice naj vzamem?

Odgovor: najdete v notranjosti lista med poljedelstvom.

Vprašanje št. 27:

1. Kje lahko kupimo čebelarске potrebščine?
2. Kake so cene teh potrebščin?
3. Kje lahko dobimo čebelne roje?

Odgovor:

Gosp. G. Veljaku, čebelarju in drugim čebelarjem odgovarjamo na stavljena vprašanja to-le:

1. Čebelarске potrebščine se dobijo pri tehle tvrdkah: Slov. čebelarška zadruga v Gorici, via S. Giovanni 6/l.

Tvrdka Vnoagraria (g. Just Ušaj) v Gorici, Piazza della Vittoria 4. Anton Znidaršič, velečebelar v Il. Bistrici p. Bisterza, Aleksander Ličan, trgovec Bisterza (Carnaro), C. Perucci : materiale apistico Marche.

2. Glede cen posameznih predmetov sporočamo: Panje Znidaršičeve najnovejšega tipa dobite kompletne (dovršene) po Lir 120.— pri Anton Znidaršiču. Matične rešetke prodaja po 28 Lir Čebelarška zadruga v Gorici, istotam dobite satnice izdelane, 1 kg za Lir 30.—. Če pa pošljete sami vosk za predelavo, dobite za 10 kg voska 9.20 kg satnic ter plačate za vsak kg Lir 6 če ste član, 8 Lir pa če niste član čeb. zadruga.

Trčalnica na štiri okvirje stane 250 Lir, a trenutno je ni v zalogi.

3. Glede rojev se vam bo letos težko posrečilo jih kje dobiti. Čim težji in zgodnejši je roj, tem dražji je. Letos se utegne cena sukati med 40 do 60 Lirami za roj. Kje jih bo možno dobiti, je treba vprašati pri posameznih čebelarjih. *Uredn.*

Gospodarski koledar

Kmetovalec v juniju.

Na njivi: V goriški okolici se opaža mnogo snetljivega žita, posebno ječme-

na, pa tudi iz nekaterih drugih krajev slišimo, da se je pojavila snetljivost letos v veliki meri. To je dokaz, da nismo

skrbeli za razkuženje semena, kar dela danes vsak kmetovalec v naprednejših deželah. Odstranimo previdno z njive vse snetljive klase, kakor je to priporočal že lanski in predlanski Gospodarski list!

Pazimo, da bomo okopali in osuli krompir in koruzo pravočasno. Glede okopavanja in osipanja držimo se navodil, ki jih najdemo v majevi številki.

Gnojimo okopavine s čilskim solitrom, predvsem koruzo. Letos, ko imamo dovolj dežja, se pozna vidni upliv čilskega solitra na rastlinah že za par dni. Trosimo ga večkrat v majhnih množinah, ne mnogo naenkrat, drugače ga voda mnogo odnese in pride v zgubo.

Ali smo posejali dovolj krmske pese? Pomnimo, da sta pesa in korenje neobhodno potrebna za zimsko krmljenje, posebno za molžne krave. Izvrstno domače gnojivo za peso je gnojnica, umetno pa čilski soliter.

Na travniku: Ko enkrat opazimo, da so trave v cvetju, začnimo kositi! Ne odlašajmo s košnjo; trava ki je predolgo na travniku, se nam začne sušiti. Njena vrednost za krmo je vedno manjša, spreminja se v trdo neprebavljivo celulozo. Vsled kasne košnje imamo mnogo izgube, ker dobimo slabo, ničvredno seno, zato kosimo pravočasno!

V vinogradu: Letos je začelo škropljenje in žveplanje pravočasno, zato ni slišati pritožb da bi se širila peronospora, ali grozdna plesnoba. Pač pa nam zopet prihajajo na ušesa glasovi, da je galica v nekaterih krajih trte osmodila. Kaj je lahko temu vzrok, najdemo v naših tranjosti lista med vinarstvom. Če bomo dobro premislili, bomo pač našli, da smo naredili eno ali drugo izmed tam navedenih napak in ne bomo valili krivde na galico, ki je nedolžna.

V sadovnjaku: Ponekod trgamo šele prve češnje, druge pa so zrele že kasnejše vrste. Marljiv gospodar, ki ima lepo razraščena sadna drevesa, bo letos lahko prejel marsikatero liro za češnje, ker se dosedaj prav dobro držijo v ceni.

Zalivajmo drevje, ki je posebno letos večinoma zelo oplojeno, večkrat z gnoj-

nico, da bomo tmeli tudi na drugem sadju lep dhodek.

Skrbimo za mlado drevje, privežimo mlade poganjke cepičev h kolom in poskropimo mlada drevesca z 1% galico.

Na vrtu: Koncem meseca sejemo rmežno širokolistno endivijo, ki nam bo prišla prav, ko ne bomo imeli več letne sate. Kdor hče imeti zelen fižol (stročje), ki je prav izvrstna hrana tudi še potem, ko bo drugi fižol že zrel, naj ga sadi sedaj.

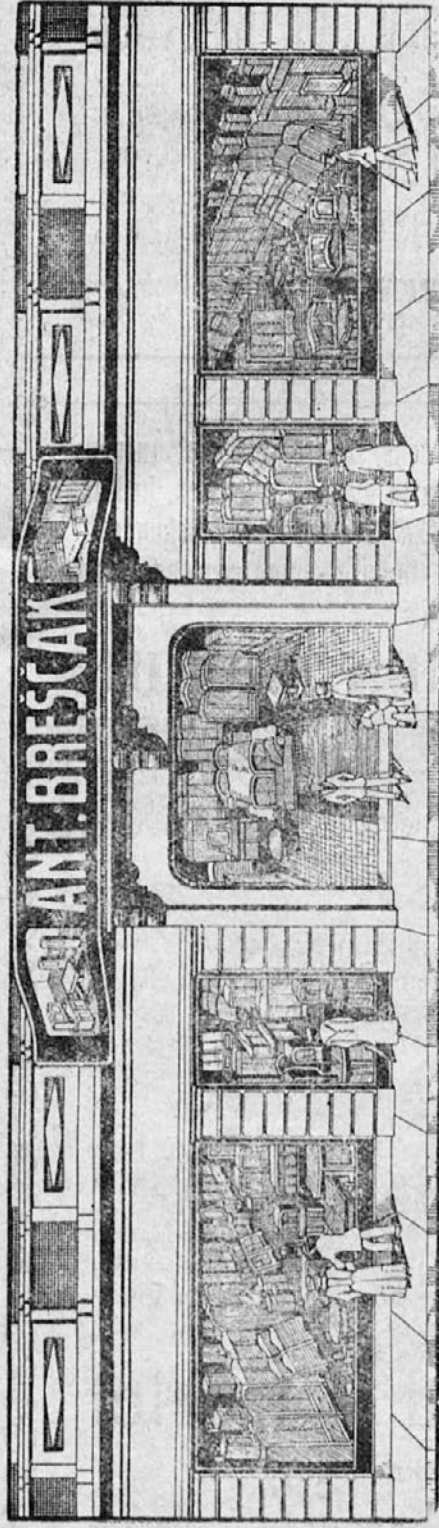
Uporablajmo na vrtu gnojnico in čilski soliter, da nam ostane zemlja rodovitna.

Ne samo v vinogradu in v sadovnjaku, tudi v vrtu se vedno bolj širi uporaba modre galice. V nekaterih legah napada peronospora paradižnike v toliki meri da jih moramo škropiti, če hočemo imeti od njih kak dohodek. Kjer se je pojavila ta bolezen v prejšnjih letih, vzemimo na pomoč bordoško brozgo, seveda predno se bolezen razširi (kot pri trti).

V hlevu: Čistota in zračenje sta v toplih mesecih predpogoj za zdravje živine. Skidajmo pogostoma gnoj iz hlevov in držimo jih vedno zračne. Posebno pazimo na čistoto in zračnost prašičjih hlevov v krajih, kjer se rada pojavlja rdečica.

Pri krmljenju z zeleno krmo pazimo, da se žival ne naje preveč mlade ali pa ugrete sočne krme, ki povzroča nevarno napenjanje živine. Komur pa se je živinče napelo, naj se drži navodil, ki jih najde v prejšnjih letnikih Gospodarskega lista. V sili naj rabi trokar, če tega nima, tudi navaden nož s katerim vboje napeto živinče v levi gladovi jami v smeru navzdol (ne navzgor, da ne bi ranili obisti). Nikar se ne zmotimo, da bi vdobli živinče na desni strani, ker s tem bi prišli z nožem v čreva in povzročili gotovo smrt živinčeta.

V kleti: Dolivajmo sode. Če ni sod napolnjen z vinom do vrha, ga moramo zažveplati, najboljšo pa je pretočiti vino v manjšo posodo. Če bomo sode redno dolivali in žveplali, se nam ne bo ugnezdil v vino kan.

Največji ponos gospodinje je lepo urejeno stanovanje

Če si hočeš to oskrbeti z malimi stroški, obrni se na staro tvrdko in odlikovano tovarno s pohištvom

Ant. Breščak,

ki ima v zalogi nad 50 kompletnih sob,
bodisi forniranih ali iz različnega lesu.

Gorica, Via Carducci 14.

GLAVNO ZASTOPSTVO PISALNIH STROJEV „RHEINMETALL“ (NEMŠKI IZDELEK)

Vseh vrst PEČATI
RAZMNOŽEVALCI
POSAMEZNI DELI
PRERAČUNJEVALCI

R. SIMONS

GORICA - VIA MAZZINI 5

BLAGAJNE IN
REGISTRATORJI
ŠOLA za STROJEPISJE
POPRAVLJALNICA

O SE TOPLO PRIPOROČA ZA POPRAVILA PISALNIH STROJEV, CIKLOSTILOV
IN REGISTRIRANIH BLAGAJN VSEH ZNAMH. **O** DELO ZAJAMČENO.

SEMENA

DOMAČA črna triletna detelja; lucerna,
trave čiste in mešane z deteljo, krmilna
pesa nemška „Mamuth“ in „Eckendorf“,
čebuljček in vsa vrtna semena dobite
v trgovini

JOSIPA MUNIHA
SV. LUCIJA

Gospodarske knjige:

Belle: Sadjarstvo 430 strani s 165 slikami
Humek: Praktični sadjar 410 strani s 116 slikami
Humek: Domači vrt, 195 strani in s 71 slikami
Domači živinozdravnik
Domači zdravnik
Nasveti za hišo in dom
Naše gobe
Reja domačih zajcev
Umni čebelar

Navedene in druge knjige, kakor tudi najrazličnejše tiskovine,
za župne, županske, šolske in druge urade, papir, razgled-
nice itd. itd. dobite pri

Katoliški knjigarni v Gorici

Via Carducci št. 2 (Gosposka ulica)

KATOLIŠKA TISKARNA

Gorica - Riva Piazzutta 18

Tiska časopise, knjige, brošure,
registre, trgovska pisma, račune,
ovitke, reklame, napise, posetnice,
poročna naznanila, osmrtnice itd.
Izvršuje točno in naglo tiskovine
za župne in občinske urade. Za
društva izvršuje: vabila in pla-
kate za prireditve, programe in
društvene izkaznice, vstopnice itd.
v najkrajšem času. Za točnost in
solidnost v delu tiskarna jamči.

Autocar

Impresa trasporti

s. a. g. l.

GORICA, Via Rismondo šte. 8

Telefon inter. 303

Prevzame prevoz vsake vrste, posebno stavbenega lesa, katerisibodi dolžine tudi iz gozda.

Zaloga bencina
in petroleja

B. P.

Nadomestni deli „SAURER“

Pneumatike „HUTCHINSON“
s stiskalnico za pritrditev.

Prva goriška tovarna

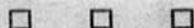
za umeten marmor -- kamnoseska in cementna dela

Giov. Maroni & figli

Via Ariosto 7 Telef. inter. 294

Izdeluje plošče enobarvne, izklesane, marmorirane in beneški mozaik za tlak. Stavbne in druge dekoracijske predmete - Kopalne banje. Cevi raznih premerov

Stara, dobroznana tvrdka, specializirana za izdelovanje umetnega kamna, marmoriranih ploščic in beneš. mozaika - Prodaja cementa in mavca.

ZADRUŽNA ZVEZA V GORICI

CORSO VERDI 37

SKLADIŠČE V GORICI, VIA MORELLI 36

Podpira svoje članice v vsakem pogledu z nasvetom navoditi in kreditom — Posreduje zanje v vseh denarnih poslih — Izvršuje nad njimi revizijsko oblast — Sprejema hranilne vloge

Blagovni oddelek Zadrugne zveze posreduje pri nabavi in oddaji vsakovrstnega blaga — Nabavlja na debelo in oddaja na debelo in drobno

Umetna gnojila:

Čilski soliter za gnojenje koruze, modro galico in žveplo. V zalogi ima sivo in črno semensko ajdo

Za mlekarne: Posreduje oddajo mlečnih izdelkov, predvsem masla - V zalogi ima vedno najrazličnejše potrebščine za mlakarne, kot Swartzove vrče, vrče za prevoz mleka, kremometre, toplomere, gostomere, obode za sir, cedila in mreže, sirne prte, sirišče v prahu in tekoče, olje za posnemalnike, golide napajalnike za teleta itd. - Mlekarne dobijo vsa potrebna navodila glede oblasti

Širite in čitajte „Gospodarski list“ glasilo Zadrugne zveze v Gorici.

Odgovorni urednik: ing. agr. Josip Rustja. Tisk »Katoliške tiskarne« v Gorici.